

Medea

Lucius Annaeus Seneca minor

Dramatis Personae

Medea
nutrix
Creo
Iason
nuntius
chorus Corinthiorum

personae mutae:

Medeae et Iasonis filii
Creontis comites
Furiae
umbra Absyrti Medeae fratris
armiferi

Scaena Corinthi

Actus Primus

[Ara pro Mediae et Iasonis domo, Medea orans.]

Medea:
di coniugales tuque genialis tori,
Lucina, custos quaeque domituram freta
Tiphyn novam frenare docuisti ratem,
et tu, profundi saeve dominator maris,
clarumque Titan dividens orbi diem,
tacitisque praebens conscium sacris iubar
Hecate triformis, quosque iuravit mihi
deos Iason, quosque Medeae magis
fas est precari: noctis aeternae chaos,
aversa superis regna manesque impios
dominumque regni tristis et dominam fide
meliore raptam, voce non fausta precor.
nunc, nunc adeste sceleris ultrices deae,
crinem solutis squalidae serpentibus,
atram cruentis manibus amplexae facem,
adeste, thalamis horridae quondam meis
quales stetitistis: coniugi letum novae
letumque socero et regiae stirpi date.
mihi peius aliquid, quod precer sponso manet:
vivat. per urbes erret ignotas egens

exul pavens invisus incerti laris,
iam notus hospes limen alienum expetat,
me coniugem optet quoque non aliud queam
peius precari, liberos similes patri
similesque matri - parta iam, parta ultio est:
peperi. querelas verbaque in cassum sero?
non ibo in hostes? manibus excutiam faces
caeloque lucem - spectat hoc nostri sator
Sol generis, et spectatur, et curru insidens
per solita puri spatia decurrit poli?
non redit in ortus et remetitur diem?
da, da per auras curribus patriis vehi,
committe habenas, genitor, et flagrantibus
ignifera loris tribue moderari iuga:
gemino Corinthos litori opponens moras
cremata flammis maria committat duo.
hoc restat unum, pronubam thalamo feram
ut ipsa pinum postque sacrificas preces
caedam dicatis victimas altaribus.
per viscera ipsa quaere supplicio viam,
si vivis, anime, si quid antiqui tibi
remanet vigoris; pelle femineos metus
et inhospitalem Caucasum mente indue.
quodcumque vidit Pontus aut Phasis nefas,
videbit Isthmos. effera ignota horrida,
tremenda caelo pariter ac terris mala
mens intus agitat: vulnera et caedem et vagum
funus per artus - levia memoravi nimis:
haec virgo feci; gravior exurgat dolor:
maiora iam me scelera post partus decent.
accingere ira teque in exitium para
furore toto. paria narrentur tua
repudia thalamis: quo virum linques modo?
hoc quo secuta es. rumpe iam segnes moras:
quae scelere parta est, scelere linquenda est domus.

[abit.]

Chorus Primus

[Chorus Corinthiorum in orchestra choream dans]

Chorus:

ad regum thalamos numine prospero
qui caelum superi quique regunt fretum
adsint cum populis rite faventibus.
primum sceptriferis colla Tonantibus
taurus celsa ferat tergore candido;
Lucinam nivei femina corporis

intemptata iugo placet, et asperi
Martis sanguineas quae cohibet manus,
quae dat belligeris foedera gentibus
et cornu retinet divite copiam,
donetur tenera mitior hostia.
et tu, qui facibus legitimis ades,
noctem discutiens auspice dextera
huc incede gradu marcidus ebrio,
praecingens roseo tempora vinculo.
et tu quae, gemini praevia temporis,
tarde, stella, redis semper amantibus:
te matres, avide te cupiunt nurus
quamprimum radios spargere lucidos.
vincit virgineus decor
longe Cecropias nurus,
et quas Taygeti iugis
exercet iuvenum modo
muris quod caret oppidum,
et quas Aonius latex
Alpheosque sacer lavat.
si forma velit aspici,
cedent Aesonio duci
proles fulminis improbi
aptat qui iuga tigribus,
nec non, qui tripodas movet,
frater virginis asperae,
cedet Castore cum suo
Pollux caestibus aptior.
sic, sic, caelicolae, precor,
vincat femina coniuges,
vir longe superet viros.

haec cum femineo constitit in choro,
unius facies praenitet omnibus.
sic cum sole perit sidereus decor,
et densi latitant Pleiadum greges,
cum Phoebe solidum lumine non suo
orbem circuitis cornibus alligat.
ostro sic niveus puniceo color
perfusus rubuit, sic nitidum iubar
pastor luce nova roscidus aspicit.
ereptus thalamis Phasidis horridi,
effrenae solitus pectora coniugis
invita trepidus prendere dextera,
felix Aeoliam corripe virginem
nunc primum soceris, sponse, volentibus.
concesso, iuvenes, ludite iurgio,
hinc illinc, iuvenes, mittite carmina:
rara est in dominos iusta licentia.

candida thyrigeri proles generosa Lyaei,
multifidam iam tempus erat succendere pinum:
excute sollemnem digitis marcentibus ignem.
festa dicax fundat convicia fescenninus,
solvat turba iocos - tacitis eat illa tenebris,
si qua peregrino nubit furtiva marito.

Actus Secundus

Scaena I.

[Medea, nutrix pro domo.]

Medea:

occidimus: aures pepulit hymenaeus meas.
vix ipsa tantum, vix adhuc credo malum.
hoc facere Iason potuit, erepto patre
patria atque regno sedibus solam exteris
deserere durus? merita contempsit mea
qui scelere flammam viderat vinci et mare?
adeone credit omne consumptum nefas?
incerta vaecors mente non vaesana feror
partes in omnes; unde me ulcisci queam?
utinam esset illi frater! est coniunx: in hanc
ferrum exigatur. hoc meis satis est malis?
si quod Pelasgae, si quod urbes barbarae
novere facinus quod tuae ignorent manus,
nunc est parandum. scelera te hortentur tua
et cuncta redeant: inclitum regni decus
raptum et nefandae virginis parvus comes
divisus ense, funus ingestum patri
sparsumque ponto corpus et Peliae senis
decocta aeno membra: funestum impie
quam saepe fudi sanguinem nullum scelus
irata feci: saevit infelix amor.
quid tamen Iason potuit, alieni arbitri
iuris factus? debuit ferro obvium
offerre pectus - melius, a melius, dolor
furiose, loquere. si potest, vivat meus,
ut fuit, Iason; si minus, vivat tamen
memorque nostri muneri parcat meo.
culpa est Creontis tota, qui sceptro impotens
coniugia solvit quique genetricem abstrahit
natis et arto pignore astrictam fidem
dirimit: petatur, solus hic poenas luat,
quas debet. alto cinere cumulabo domum;

videbit atrum verticem flammis agi
Malea longas navibus flectens moras.

Nutrix:
sile, obsecro, questusque secreto abditos
manda dolori. gravia quisquis vulnera
patiente et aequo mutus animo pertulit,
referre potuit: ira quae tegitur nocet;
professa perdunt odia vindictae locum.

Medea:
levis est dolor qui capere consilium potest
et clepere sese: magna non latitant mala.
libet ire contra.

Nutrix:
siste furialem impetum,
alumna: vix te tacita defendit quies.

Medea:
Fortuna fortes metuit, ignavos premit.

Nutrix:
tunc est probanda, si locum virtus habet.

Medea:
numquam potest non esse virtuti locus.

Nutrix:
spes nulla rebus monstrat adflictis viam.

Medea:
qui nil potest sperare, desperet nihil.

Nutrix:
abiere Colchi, coniugis nulla est fides
nihilque superest opibus e tantis tibi.

Medea:
Medea superest, hic mare et terras vides
ferrumque et ignes et deos et fulmina.

Nutrix:
rex est timendus.

Medea:
rex meus fuerat pater.

Nutrix:
non metuis arma?

Medea:
sint licet terra edita.

Nutrix:
moriere.

Medea:
cupio.

Nutrix:
profuge.

Medea:
paenituit fugae.

Nutrix:
Medea -

Medea:
fiam.

Nutrix:
mater es.

Medea:
cui sim vides.

Nutrix:
profugere dubitas?

Medea:
fugiam, at ulciscar prius.

Nutrix:
vindex sequetur.

Medea:
forsan inveniam moras.

Nutrix:
compesce verba, parce iam, demens, minis
animosque minue: tempori aptari decet.

Medea:
Fortuna opes auferre, non animum potest.
sed cuius ictu regius cardo strepit?

ipse est Pelasgo tumidus imperio Creo.

Scaena II.

[Creo cum comitibus, Medea, Nutrix]

Creo:

Medea, Colchi noxium Aeetae genus,
nondum meis exportat e regnis pedem?
molitur aliquid: nota fraus, nota est manus.
cui parcat illa quemve securum sinet?
abolere propere pessimam ferro luem
equidem parabam: precibus evicit gener.
concessa vita est, liberet fines metu
abeatque tuta. fert gradum contra ferox
minaxque nostros propius affatus petit.
arcete, famuli, tactu et accessu procul,
iubete sileat. regium imperium pati
aliquando discat. vade veloci via
monstrumque saevum horribile iamdudum avehe.

Medea:

quod crimen aut quae culpa multatur fuga?

Creo:

quae causa pellat, innocens mulier rogat.

Medea:

si iudicas, cognosce, si regnas, iube.

Creo:

aequum atque iniquum regis imperium feras.

Medea:

iniqua numquam regna perpetuo manent.

Creo:

i, querere Colchis.

Medea:

redeo: qui avexit, ferat.

Creo:

vox constituto sera decreto venit.

Medea:

qui statuit aliquid parte inaudita altera,
aequum licet statuerit, haud aequus fuit.

Creo:

auditus a te Pelia supplicium tulit?
sed fare, causae detur egregiae locus.

Medea:

difficile quam sit animum ab ira flectere
iam concitatum quamque regale hoc putet
sceptris superbas quisquis admovit manus,
qua coepit ire, regia didici mea.
quamvis enim sim clade miseranda obruta,
expulsa supplex sola deserta, undique
afflicta, quondam nobili fulsi patre
avoque clarum Sole deduxi genus.
quodcumque placidis flexibus Phasis rigat
Pontusque quidquid Scythicus a tergo videt.
palustribus qua maria dulcescunt aquis,
armata peltis quidquid exterret cohors
inclusa ripis vidua Thermodontiis,
hoc omne noster genitor imperio regit.
generosa, felix, decore regali potens
fulsi: petebant tunc meos thalamos proci,
qui nunc petuntur. rapida fortuna ac levis
praecepsque regno eripuit, exilio dedit.
confide regnis, cum levis magnas opes
huc ferat et illuc casus - hoc reges habent
magnificum et ingens, nulla quod rapiat dies:
prodesse miseris, supplices fido lare
protegere. solum hoc Colchico regno extuli,
decus illud ingens Graeciae et florem inclitum,
praesidia Achivae gentis et prolem deum
servasse memet. munus est Orpheus meum,
qui saxa cantu mulcet et silvas trahit,
geminique munus Castor et Pollux meum est
satique Borea quique trans Pontum quoque
summota Lynceus lumine immisso videt,
omnesque Minyae: nam ducum taceo ducem,
pro quo nihil debetur: hunc nulli imputo;
vobis revexi ceteros, unum mihi.
incesse nunc et cuncta flagitiaingere.
fatebor: obici crimen hoc solum potest,
Argo reversa. virgini placeat pudor
paterque placeat: tota cum ducibus ruet
Pelasga tellus, hic tuus primum gener
tauri ferocis ore flammanti occidet.
Fortuna causam quae volet nostram premat,
non paenitet servasse tot regum decus.
quodcumque culpa praemium ex omni tuli,
hoc est penes te. si placet, damna ream;
sed redde crimen. sum nocens, fateor, Creos;
talem sciebas esse, cum genua attigi

fidemque supplex praesidis dextra peti;
iterum miseris angulum et sedem rogo
latebrasque viles: urbe si pelli placet,
detur remotus aliquis in regnis locus.

Creo:

non esse me qui sceptris violentus geram
nec qui superbo miseris calcem pede,
testatus equidem videor haud clare parum
generum exulem legendo et adflictum et gravi
terrore pavidum, quippe quem poenae expetit
letoque Acastus regna Thessalica optinens.
senio trementem debili atque aevo gravem
patrem peremptum queritur et caesi senis
discissa membra, cum dolo captae tuo
piae sorores impium auderent nefas.
potest Iason, si tuam causam amoves,
suam tueri: nullus innocuum cruor
contaminavit, a fuit ferro manus
proculque vestro purus a coetu stetit.
tu, tu malorum machinatrix facinorum,
feminae cui nequitia, ad audendum omnia
robur virile est, nulla famae memoria,
egredere, purga regna, letales simul
tecum aufer herbas, libera cives metu,
alia sedens tellure sollicita deos.

Medea:

profugere cogis? redde fugienti ratem
vel redde comitem - fugere cur solam iubes?
non sola veni. bella si metuis pati,
utrumque regno pelle. cur sontes duos
distinguis? illi Pelia, non nobis iacet;
fugam, rapinas adice, desertum patrem
lacerumque fratrem, quidquid etiam nunc novas
docet maritus coniuges, non est meum:
totiens nocens sum facta, sed numquam mihi.

Creo:

iam exisse decuit. quid seris fando moras?

Medea:

supplex recedens illud extremum precor,
ne culpa natos matris insontes trahat.

Creo:

vade: hos paterno ut genitor excipiam sinu.

Medea:

per ego auspicatos regii thalami toros,
per spes futuras perque regnorum status,
Fortuna varia dubia quos agitat vice,
precor, brevem largire fugienti moram,
dum extrema natis mater infigo oscula,
fortasse moriens.

Creo:

fraudibus tempus petis.

Medea:

quae fraus timeri tempore exiguo potest?

Creo:

nullum ad nocendum tempus angustum est malis.

Medea:

parumne miserae temporis lacrimis negas?

Creo:

etsi repugnat precibus infixus timor,
unus parando dabitur exilio dies.

Medea:

nimis est, recidas aliquid ex isto licet:
et ipsa propero.

Creo:

capite supplicium lues,
clarum priusquam Phoebus attollat diem
nisi cedis Isthmo. sacra me thalami vocant,
vocat precari festus Hymenaeo dies.

[abeunt.]

Chorus secundus

[Chorus Corinthiorum in orchestra choream dans]

Chorus:

audax nimium qui freta primus
rate tam fragili perfida rupit
terrasque suas post terga videns
animam levibus credidit auris,
dubioque secans aequora cursu
potuit tenui fidere ligno
inter vitae mortisque vias
nimium gracili limite ducto.

nondum quisquam sidera norat,
stellisque, quibus pingitur aether
non erat usus, nondum pluvias
Hyadas poterat vitare ratis,
non Oleniae lumina caprae,
nec quae sequitur flectitque senex
Arcada tardus plaustra Bootes,
nondum Boreas, nondum Zephyrus
nomen habebant.

ausus Tiphys pandere vasto
carbasa ponto legesque novas
scribere ventis: nunc lina sinu
tendere toto, nunc prolato
pede transversos captare notos,
nunc antemnas medio tutas
ponere malo, nunc in summo
relegare loco, cum iam totos
avidus nimium navita flatus
optat et alto rubicunda tremunt
sipara velo.

candida nostri saecula patres
videre procul fraude remota.
sua quisque piger litora tangens
patrioque senex factus in arvo,
parvo dives, nisi quas tulerat
natale solum non norat opes.
bene dissaepi foedera mundi
traxit in unum Thessala pinus
iussitque pati verbera pontum
partemque metus fieri nostri
mare sepositum.

dedit illa graves improba poenas
per tam longos ducta timores,
cum duo montes, claustra profundi,
hinc atque illinc subito impulsu
velut aetherio gemerent sonitu,
spargeret arces nubesque ipsas
mare deprensum.

palluit audax Tiphys et omnes
labente manu misit habenas,
Orpheus tacuit torpente lyra
ipsaque vocem perdidit Argo.
quid cum Siculi virgo Pelori,
rabidos utero succincta canes,
omnes pariter solvit hiatus?
quis non totos horruit artus
totiens uno latrante malo?
quid cum Ausonium dirae pestes
voce canora mare mulcerent,

cum Pieria resonans cithara
Thracius Orpheus solitam cantu
retinere rates paene coegit
Sirena sequi? quod fuit huius
pretium cursus? aurea pellis
maiusque mari Medea malum,
merces prima digna carina.
nunc iam cessit pontus et omnes
patitur leges: non Palladia
compacta manu regum referens
inclita remos quaeritur Argo -
quaelibet altum cumba pererrat;
terminus omnis motus et urbes
muros terra posuere nova,
nil qua fuerat sede reliquit
pervius orbis:
Indus gelidum potat Araxen,
Albin Persae Rhenumque bibunt -
venient annis saecula seris,
quibus Oceanus vincula rerum
laxet et ingens pateat tellus
Tethysque novos detegat orbis
nec sit terris ultima Thule.

Actus Tertius

Scaena I.

[Nutrix, Medea pro palatio.]

Nutrix:

alumna, celerem quo rapis tectis pedem?
resiste et iras comprime ac retine impetum.
incerta qualis entheos gressus tulit
cum iam recepto maenas insanit deo
Pindi nivalis vertice aut Nysae iugis,
talis recursat huc et huc motu efferro,
furoris ore signa lymphati gerens.
flammata facies, spiritum ex alto citat,
proclamat, oculos uberi fletu rigat,
renidet: omnis specimen affectus capit.
haeret: minatur aestuat queritur gemit.
quo pondus animi verget? ubi ponet minas?
ubi se iste fluctus franget? exundat furor.
non facile secum versat aut medium scelus;
se vincet: irae novimus veteris notas.
magnum aliquid instat, efferum immane impium:

vultum Furoris cerno. di fallant metum!

Medea:

si quaeris odio, misera, quem statuas modum:
imitare amorem. regias egone ut faces
inulta patiar? segnis hic ibit dies,
tanto petitus ambitu, tanto datus?
dum terra caelum media libratum feret
nitidusque certas mundus evolvit vices
numerusque harenis derit et solem dies,
noctem sequentur astra, dum siccas polus
versabit Arctos, flumina in pontum cadent,
numquam meus cessabit in poenas furor
crescetque semper - quae ferarum immanitas,
quae Scylla, quae Charybdis Ausonium mare
Siculumque sorbens quaeve anhelantem premens
Titana tantis Aetna fervebit minis?
non rapidus amnis, non procellosum mare
Pontusve coro saevus aut vis ignium
adiuta flatu possit imitari impetum
irasque nostras: sternam et evertam omnia.
timuit Creontem ac bella Thessalici ducis?
amor timere neminem verus potest.
sed cesserit coactus et dederit manus:
adire certe et coniugem extremo alloqui
sermone potuit - hoc quoque extimuit ferox;
laxare certe tempus immitis fugae
genero licebat - liberis unus dies
datus est duobus. non queror tempus breve:
multum patebit. faciet hic faciet dies
quod nullus umquam taceat - invadam deos
et cuncta quatiam.

Nutrix:

recipe turbatum malis,
era, pectus, animum mitiga.

Medea:

sola est quies,
mecum ruina cuncta si video obruta:
mecum omnia abeant. trahere, cum pereas, libet.

Nutrix:

quam multa sint timenda, si perstas, vide:
nemo potentes aggredi tutus potest.

Scaena II.

[Iason, Medea nutrix]

Iason:

o dura fata semper et sortem asperam,
cum saevit et cum parcit ex aequo malam!
remedia quotiens invenit nobis deus
periculis peiora: si vellem fidem
praestare meritis coniugis, leto fuit
caput offerendum; si mori nollem, fide
misero carendum. non timor vicit fidem,
sed trepida pietas: quippe sequeretur necem
proles parentum. sancta si caelum incolis
Iustitia, numen invoco ac testor tuum:
nati patrem vicere. quin ipsam quoque,
etsi ferox est corde nec patiens iugi,
consulere natis malle quam thalamis reor.
constituit animus precibus iratam aggredi.
atque ecce, viso memet exiluit, furit,
fert odia prae se: totus in vultu est dolor.

Medea:

fugimus, Iason, fugimus - hoc non est novum,
mutare sedes; causa fugiendi nova est:
pro te solebam fugere. discedo, exeo,
penatibus profugere quam cogis tuis.
at quo remittis? Phasin et Colchos petam
patriumque regnum quaeque fraternus cruor
perfudit arva? quas peti terras iubes?
quae maria monstras? pontici fauces freti
per quas revexi nobilem regum manum
adulterum secuta per Symplegadas?
parvamne Iolcon, Thessala an Tempe petam?
quascumque aperui tibi vias, clausi mihi -
quo me remittis? exuli exilium imperas
nec das. eatur. regius iussit gener:
nihil recuso. dira suppliciaingere:
merui. cruentis paelicem poenis premat
regalis ira, vinculis oneret manus
clausamque saxo noctis aeternae obruat:
minora meritis patiar - ingratum caput,
revolvat animus igneos tauri halitus
interque saevos gentis indomitae metus
armifero in arvo flammeum Aeetae pecus,
hostisque subiti tela, cum iussu meo
terrigena miles mutua caede occidit;
adice expetita spolia Phrixiei arietis
somnoque iussum lumina ignoto dare
insomne monstrum, traditum fratrem neci
et scelere in uno non semel factum scelus,
ausasque natas fraude deceptas mea

secare membra non revicturi senis:
per spes tuorum liberum et certum larem,
per victa monstra, per manus, pro te quibus
numquam peperci, perque praeteritos metus,
per caelum et undas, coniugi testes mei,
miserere, redde supplici felix vicem.
aliena quaerens regna, deserui mea:

483

ex opibus illis, quas procul raptas Scythae
usque a perustis Indiae populis agunt,
quas quia referta vix domus gaza capit,
ornamus auro nemora, nil exul tuli
nisi fratris artus: hos quoque impendi tibi;
tibi patria cessit, tibi pater, frater ,pudor -
hac dote nupsi. redde fugienti sua.

Iason:

perimere cum te vellet infestus Creo,
lacrimis meis evictus exilium dedit.

Medea:

poenam putabam: munus ut video est fuga.

Iason:

dum licet abire, profuge teque hinc eripe:
gravis ira regum est semper.

Medea:

hoc suades mihi,
praestas Creusae: paelicem invisam amoves.

Iason:

Medea amores obicit?

Medea:

et caedem et dolos.

Iason:

obicere tandem quod potes crimen mihi?

Medea:

quodcumque feci.

Iason:

restat hoc unum insuper,
tuis ut etiam sceleribus fiam nocens.

Medea:

tua illa, tua sunt illa: cui prodest scelus,

is fecit - omnes coniugem infamem arguant,
solus tuere, solus insontem voca:
tibi innocens sit quisquis est pro te nocens.

Iason:
ingrata vita est cuius acceptae pudet.

Medea:
retinenda non est cuius acceptae pudet.

Iason:
quin potius ira concitum pectus doma,
placare natis.

Medea:
abdico eiuro abnuo -
meis Creusa liberis fratres dabit?

Iason:
regina natis exulum, afflictis potens.

Medea:
non veniat umquam tam malus miseris dies,
qui prole foeda misceat prolem inclitam,
Phoebi nepotes Sisyphi nepotibus.

Iason:
quid, misera, meque teque in exitium trahis?
abscede, quaeso.

Medea:
supplicem audivit Creo.

Iason:
quid facere possim, loquere.

Medea:
pro me vel scelus.

Iason:
hinc rex et illinc -

Medea:
est et his maior metus:
Medea. nos +confligere+. certemus sine,
sit pretium Iason.

Iason:
cedo defessus malis.

et ipsa casus saepe iam expertos time.

Medea:

Fortuna semper omnis infra me stetit.

Iason:

Acastus instat.

Medea:

propior est hostis Creon:

utrumque profuge. non ut in socerum manus

armes nec ut te caede cognata inquines

Medea cogit: innocens mecum fuge.

Iason:

et quis resistet, gemina si bella ingruant,

Creon atque Acastus arma si iungant sua?

Medea:

his adice Colchos, adice et Aeeten ducem,

Scythas Pelasgis iunge: demersos dabo.

Iason:

alta extimesco sceptrum.

Medea:

ne cupias vide.

Iason:

suspecta ne sint, longa colloquia amputa.

Medea:

nunc summe toto Iuppiter caelo tona,

intende dextram, vindices flammam para

omnemque ruptis nubibus mundum quate.

nec deligenti tela librentur manu

vel me vel istum: quisquis e nobis cadet

nocens peribit, non potest in nos tuum

errare fulmen.

Iason:

sana meditari incipe

et placida fare. si quod ex soceri domo

potest fugam levare solamen, pete.

Medea:

contemnere animus regias, ut scis, opes

potest soletque; liberos tantum fugae

habere comites liceat, in quorum sinu

lacrimas profundam. te novi nati manent.

Iason:

parere precibus cupere me fateor tuis;
pietas vetat: namque istud ut possim pati,
non ipse memet cogat et rex et socer.
haec causa vitae est, hoc perusti pectoris
curis levamen. spiritu citius queam
carere, membris, luce.

Medea:

sic natos amat?
bene est, tenetur, vulneri patuit locus.
suprema certe liceat abeuntem loqui
mandata, liceat ultimum amplexum dare:
gratum est. et illud voce iam extrema peto,
ne, si qua noster dubius effudit dolor,
maneant in animo verba: melioris tibi
memoria nostri sedeat; haec irae data
oblitterentur.

Iason:

omnia ex animo expuli
precorque et ipse, fervidam ut mentem regas
placideque tractes: miserias lenit quies.

[Iason abit.]

Scaena III.

[Medea, nutrix.]

Medea:

discessit. itane est? vadis oblitus mei
et tot meorum facinorum? excidimus tibi?
numquam excidemus. hoc age, omnis advoca
vires et artes. fructus est scelerum tibi
nullum scelus putare. vix fraudi est locus:
timemur. hac aggredere, qua nemo potest
quicquam timere. perge, nunc aude, incipe
quidquid potest Medea, quidquid non potest.
tu, fida nutrix, socia maeroris mei
variique casus, misera consilia adiuva.
est palla nobis, munus aetherium, domus
decusque regni, pignus Aeetae datum
a Sole generis, est et auro textili
monile fulgens quodque gemmarum nitor
distinguit aurum, quo solent cingi comae.
haec nostra nati dona nubenti ferant,

sed ante diris inlita ac tincta artibus.
vocetur Hecate. sacra letifica appara:
statuantur arae, flamma iam tectis sonet.

Chorus tertius

[Chorus Corinthiorum in orchestra choream dans]

Chorus:

nulla vis flammae tumidive venti
tanta, nec teli metuenda torti,
quanta cum coniunx viduata taedis
ardet et odit;
non ubi hibernos nebulosus imbres
Auster advexit properatque torrens
Hister et iunctos vetat esse pontes
ac vagus errat;
non ubi impellit Rhodanus profundum,
aut ubi in rivos nivibus solutis
sole iam forti medioque vere
tabuit Haemus.
caecus est ignis stimulatus ira
nec regi curat patiturve frenos
aut timet mortem: cupit ire in ipsos
obvius enses.
parcite, o divi, veniam precamur,
vivat ut tutus mare qui subegit.
sed furit vinci dominus profundi
regna secunda.
ausus aeternos agitare currus
immemor metae iuvenis paternae
quos polo sparsit furiosus ignes
ipse recepit.
constitit nulli via nota magno:
vade qua tutum populo priori,
rumpe nec sacro violente sancta
foedera mundi.
quisquis audacis tetigit carinae
nobiles remos nemorisque sacri
Pelion densa spoliavit umbra,
quisquis intravit scopulos vagantes
et tot emensus pelagi labores
barbara funem religavit ora
raptor externi rediturus auri,
exitu diro temerata ponti
iura piavit.
exigit poenas mare provocatum:
Tiphys in primis, domitor profundi,
liquit indocto regimen magistro;

litore externo, procul a paternis
occidens regnis tumuloque vili
tectus ignotas iacet inter umbras.
aulis amissi memor inde regis
portibus lentis retinet carinas
stare querentes.

ille vocali genitus Camena,
cuius ad chordas modulante plectro
restitit torrens, siluere venti,
cum suo cantu volucris relicto
adfuit tota comitante silva,
Thracios sparsus iacuit per agros,
at caput tristi fluitavit Hebro:
contigit notam Styga Tartarumque,
non rediturus.

stravit Alcides Aquilone natos,
patre Neptuno genitum necavit
sumere innumeras solitum figuras:
ipse post terrae pelagique pacem,
post feri Ditis patefacta regna
vividus ardenti recubans in Oeta
praebuit saevis sua membra flammis
tabe consumptus gemini cruoris,
munere nuptae.

stravit Ancaeum violentus ictu
saetiger; fratrem, Meleagre, matris
impius mactas morerisque dextra
matris iratae: meruere cuncti
morte quod crimen tener expiavit
Herculi magno puer inreperitus,
raptus, heu, tutas puer inter undas.
ite nunc, fortes, perarate pontum
fonte timendo.

Idmonem, quamvis bene fata nosset,
condidit serpens Libycis harenis;
omnibus verax, sibi falsus uni
concidit Mopsus caruitque Thebis.
ille si vere cecinit futura,
exul errabit Thetidis maritus;
igne fallaci nociturus Argis
Nauplius praeceps cadet in profundum;

fulmine et ponto moriens Oileus
[pro suo proles] patrioque pendet
crimine poenas.
coniugis fatum redimens Pheraei
uxor impendes animam marito.
ipse qui praedam spoliūque iussit
aureum prima revehi carina

ustus accenso Pelias aeno
arsit angustas vagus inter undas.
iam satis, divi, mare vindicastis:
parcite iusso.

Actus Quartus

Scaena I.

[Nutrix pro palatio, chorus.]

Nutrix:

pavet animus, horret: magna perniciēs adest.
immane quantum augescit et semet dolor
accendit ipse vimque praeteritam integrat.
vidi furentem saepe et aggressam deos,
caelum trahentem: maius his, maius parat
Medea monstrum. namque ut attonito gradu
evasit et penetrare funestum attigit,
totas opes effundit et quidquid diu
etiam ipsa timuit promittit atque omnem explicat
turbam malorum, arcana secreta abdita,
et triste laeva +comparans+ sacrum manu
pestes vocat quascumque ferventis creat
harena Libyae quasque perpetua nive
Taurus coercet frigore Arctoo rigens,
et omne monstrum. tracta magicis cantibus
squamifera latebris turba desertis adest.
hic saeva serpens corpus immensum trahit
trifidamque linguam exertat et quaerit quibus
mortifera veniat: carmine audito stupet
tumidumque nodis corpus aggestis plicat
cogitque in orbem. „parva suntē inquit „mala
et vile telum est, ima quod tellus creat:
caelo petam venena. iam iam tempus est
aliquid movere fraude vulgari altius.
huc ille vasti more torrentis iacens
descendat anguis, cuius immensos duae,
maior minorque, sentiunt nodos ferae
(maior Pelasgis apta, Sidoniis minor),
pressasque tandem solvat Ophiuchus manus
virusque fundat; adsit ad cantus meos
laccessere ausus gemina Python numina,
et Hydra et omnis redeat Herculea manu
succisa serpens, caede se reparans sua.
tu quoque relictis pervigil Colchis ades,
sopite primum cantibus, serpens, meis.ē
postquam evocavit omne serpentum genus,

congerit in unum frugis infaustae mala:
quaecumque generat inuius saxis Eryx,
quae fert opertis hieme perpetua iugis
sparsus cruore Caucasus Promethei,
et quis sagittas divites Arabes linunt
pharetraque pugnax Medus aut Parthi leves,
aut quos sub axe frigido sucos legunt
lucis Suebae nobiles Hyrcaniis;
quodcumque tellus vere nidifico creat
aut rigida cum iam bruma decussit decus
nemorum et nivali cuncta constrinxit gelu,
quodcumque gramen flore mortifero viret,
dirusque tortis sucus in radicibus
causas nocendi gignit, attrahat manu.
Haemonius illas contulit pestes Athos,
has Pindus ingens, illa Pangaei iugis
teneram cruenta falce deposuit comam;
has aluit altum gurgitem Tigris premens,
Danuvius illas, has per arentes plagas
tepidis Hydaspes gemmifer currens aquis,
nomenque terris qui dedit Baetis suis
Hesperia pulsans maria languenti vado.
haec passa ferrum est, dum parat Phoebus diem,
illius alta nocte succisus frutex;
at huius ungue secta cantato seges.
mortifera carpit gramina ac serpentium
saniem exprimit miscetque et obscenas aves
maestique cor bubonis et raucae strigis
exsecta vivae viscera. haec scelerum artifex
discreta ponit: his rapax vis ignium,
his gelida pigri frigoris glacies inest.
addit venenis verba non illis minus
metuenda. sonuit ecce vesano gradu
canitque. mundus vocibus primis tremit.

Scaena II.

[Ara pro domo, Medea sacrificans, nutrix.]

Medea:
comprecor vulgus silentum vosque ferales deos
et Chaos caecum atque opacam Ditis umbrosi domum,
Tartari ripis +ligatos+ squalidae Mortis specus.
supplicis, animae, remissis currite ad thalamos novos:
rota resistat membra torquens, tangat Ixion humum,
Tantalus securus undas hauriat Pirenidas,
gravior uni poena sedeat coniugis socero mei:
lubricus per saxa retro Sisyphum solvat lapis.
vos quoque, urnis quas foratis inritus ludit labor,

Danaides, coite: vestras hic dies quaerit manus. -
nunc meis vocata sacris, noctium sidus, veni
pessimos induta vultus, fronte non una minax.
tibi more gentis vinculo solvens comam
secreta nudo nemora lustravi pede
et evocavi nubibus siccis aquas
egique ad inum maria, et Oceanus graves
interius undas aestibus victis dedit;
pariterque mundus lege confusa aetheris
et solem et astra vidit et vetitum mare
tetigistis, ursae. temporum flexi vices:
aestiva tellus horruit cantu meo,
coacta messem vidit hibernam Ceres;
violenta Phasis vertit in fontem vada
et Hister, in tot ora divisus, truces
compressit undas omnibus ripis piger.
sonuere fluctus, tumuit insanum mare
tacente vento; nemoris antiqui domus
amisit umbras vocis imperio meae.
die reducto; Phoebus in medio stetit,
Hyadesque nostris cantibus motae labant:
adesse sacris tempus est, Phoebe, tuis.
tibi haec cruentaserta texuntur manu,
novena quae serpens ligat,
tibi haec Typhoeus membra quae discors tulit,
qui regna concussit Iovis.
vectoris istic perfidi sanguis inest,
quem Nessus expirans dedit.
Oetaeus isto cinere defecit rogos,
qui virus Herculeum bibit.
piae sororis, impiae matris, facem
ultricis Althaeae vides.
reliquit istas invio plumas specu
Harpyia, dum Zeten fugit.
his adice pinnas sauciae Stymphalidos
Lernaea passae spicula.
sonuistis, arae, tripodas agnosco meos
favente commotos dea.
video Triviae currus agiles,
non quos pleno lucida vultu
pernox agitat, sed quos facie
lurida maesta, cum Thessalicis
vexata minis caelum freno
propiore legit. sic face tristem
pallida lucem funde per auras,
horrore novo terre populos
inque auxilium, Dictynna, tuum
pretiosa sonent aera Corinthi.
tibi sanguineo caespite sacrum

sollemne damus, tibi de medio
rapta sepulcro fax nocturnos
sustulit ignes, tibi mota caput
flexa voces cervice dedi,
tibi funereo de more iacens
passos cingit vitta capillos,
tibi iactatur tristis Stygia
ramus ab unda, tibi nudato
pectore maenas sacro feriam
bracchia cultro. manet noster
sanguis ad aras: assuesce, manus,
stringere ferrum carosque pati
posse cruores - sacrum laticem
percussa dedi.
quodsi nimium saepe vocari
quereris votis, ignosce, precor:
causa vocandi, Persei, tuos
saepius arcus una atque eadem est semper, Iason.
tu nunc vestes tinge Creusae,
quas cum primum sumpserit, imas
urat serpens flamma medullas.
ignis fulvo clusus in auro
latet obscurus, quem mihi caeli
qui furta luit viscere feti
dedit et docuit condere vires
arte, Prometheus; dedit et tenui
sulphure tectos Mulciber ignes,
et vivacis fulgura flammae
de cognato Phaethonte tuli.
habeo mediae dona Chimaerae,
habeo flammam usto tauri
guttore raptas, quas permixto
felle Medusae tacitum iussi
servare malum.
adde venenis stimulos, Hecate,
donisque meis semina flammae
condita serva: fallant visus
tactusque ferant, meet in pectus
venasque calor, stillent artus
ossaque fument vincatque suas
flagrante coma nova nupta faces.
vota tenentur: ter latratus
audax Hecate dedit et sacros
edidit ignes face luctifera.

[ad nutricem:]

peracta vis est omnis: huc natos voca,
pretiosa per quos dona nubenti feram.

[nutrix abit.]

Scaena III.

[Medea, nutrix, filii Medeae.]

Medea:

ite, ite, nati, matris infaustae genus,
placate vobis munere et multa prece
dominam ac novercam. vadite et celeres domum
referte gressus, ultimo amplexu ut fruamur.

[nutrix et filii abeunt.]

Chorus quartus

[Chorus Corinthiorum Medeam observans.]

Chorus:

quonam cruenta maenas
praeceps amore saevo
rapitur? quod impotenti
facinus parat furore?
vultus citatus ira
riget et caput feroci
quatiens superba motu
regi minatur ultro.
quis credat exulem?
flagrant genae rubentes,
pallor fugat ruborem.
nullum vagante forma
servat diu colorem.
huc fert pedes et illuc,
ut tigris orba natis
cursu furente lustrat
Gangeticum nemus.
frenare nescit iras
Medea, non amores;
nunc ira amorque causam
iunxere: quid sequetur?
quando efferet Pelasgis
nefanda Colchis arvis
gressum metuque solvet
regnum simulque reges?
nunc, Phoebae, mitte currus
nullo morante loro,
nox condat alma lucem,
mergat diem timendum
dux noctis Hesperus.

Actus Quintus

Scaena I.

[Nuntius, Chorus, Medea.]

Nuntius:
periere cuncta, concidit regni status;
nata atque genitor cinere permixto iacent.

Chorus:
qua fraude capti?

Nuntius:
qua solent reges capi:
donis.

Chorus:
in illis esse quis potuit dolus?

Nuntius:
et ipse miror vixque iam facto malo
potuisse fieri credo.

Chorus:
quis cladis modus?

Nuntius:
vidus per omnem regiae partem furit
ut iussus ignis: iam domus tota occidit,
urbi timetur.

Chorus:
unda flammam opprimat.

Nuntius:
et hoc in ista clade mirandum accidit:
alit unda flammam, quoque prohibetur magis,
magis ardet ignis: ipsa praesidia occupat.

[Nuntius abit.]

Scaena II.

[Nutrix, Medea, filii.]

Nutrix:

effer citatum sede Pelopea gradum,
Medea, praeceps quaslibet terras pete.

[Nutrix abit.]

Medea:

egone ut recedam? si profugissem prius,
ad hoc redirem. nuptias specto novas.
quid, anime, cessas? sequere felicem impetum.
pars ultionis ista, qua gaudes, quota est?
amas adhuc, furiose, si satis est tibi
caelebs Iason. quaere poenarum genus
haut usitatum iamque sic temet para:
fas omne cedat, abeat expulsus pudor;
vindicta levis est quam ferunt purae manus.
incumbe in iras teque languentem excita
penitusque veteres pectore ex imo impetus
violentus hauri. quidquid admissum est adhuc,
pietas vocetur. hoc age et faxis sciant
quam levia fuerint quamque vulgaris notae
quae commodavi scelera. prolusit dolor
per ista noster: quid manus poterant rudes
audere magnum? quid puellaris furor?
Medea nunc sum; crevit ingenium malis.
iuvat, iuvat rapuisse fraternal caput,
artus iuvat secuisse et arcano patrem
spoliasse sacro, iuvat in exitium senis
armasse natas. quaere materiam, dolor:
ad omne facinus non rudem dextram afferes.
quo te igitur, ira, mittis, aut quae perfido
intendis hosti tela? nescio quid ferox
decrevit animus intus et nondum sibi
audet fateri. stulta properavi nimis:
ex paelice utinam liberos hostis meus
aliquos haberet - quidquid ex illo tuum est,
Creusa peperit. placuit hoc poenae genus,
meritoque placuit: ultimum, agnosco, scelus
animo parandum est - liberi quondam mei,
vos pro paternis sceleribus poenas date.
cor pepulit horror, membra torpescunt gelu
pectusque tremuit. ira discessit loco
materque tota coniuge expulsam redit.
egone ut meorum liberum ac prolis meae
fundam cruorem? melius, a, demens furor!
incognitum istud facinus ac dirum nefas
a me quoque absit; quod scelus miseri luent?
scelus est Iason genitor et maius scelus
Medea mater - occidant, non sunt mei;

pereant, mei sunt. crimine et culpa carent,
sunt innocentes: fateor, et frater fuit.
quid, anime, titubas? ora quid lacrimae rigant
variamque nunc huc ira, nunc illuc amor
diducit? anceps aestus incertam rapit;
ut saeva rapidi bella cum venti gerunt,
utrimque fluctus maria discordes agunt
dubiumque fervet pelagus, haut aliter meum
cor fluctuatur: ira pietatem fugat
iramque pietas - cede pietati, dolor.
huc, cara proles, unicum afflictae domus
solamen, huc vos ferte et infusos mihi
coniungite artus. habeat incolumes pater,
dum et mater habeat - urguet exilium ac fuga:
iam iam meo rapiuntur avulsi e sinu,
flentes, gementes osculis - pereant patri,
periere matri. rursus increscit dolor
et fervet odium, repetit invitam manum
antiqua Erinys - ira, qua ducis, sequor.
utinam superbae turba Tantalidos meo
exisset utero bisque septenos parens
natos tulissem! sterilis in poenas fui -
fratri patrique quod sat est, peperit duos.

[Furiae et umbra Absyrti Medae fratris cum fascibus.]

quonam ista tendit turba Furiarum impotens?
quem quaerit aut quo flammeos ictus parat,
aut cui cruentas agmen infernum faces
intentat? ingens anguis excusso sonat
tortus flagello. quem trabe infesta petit
Megaera? - cuius umbra dispersis venit
incerta membris? frater est, poenas petit -
dabimus, sed omnes. fige luminibus faces,
lania, perure, pectus en Furiis patet.
discedere a me, frater, ultrices deas
manesque ad imos ire securas iube:
mihi me relinque et utere hac, frater, manu
quae strinxit ensem - victima manes tuos
placamus ista. quid repens affert sonus?
parantur arma meque in exitium petunt.
excelsa nostrae tecta conscendam domus
caede incohata. perge tu mecum comes.
tuum quoque ipsa corpus hinc mecum aveham.
nunc hoc age, anime: non in occulto tibi est
perdenda virtus; approba populo manum.

[Medea abit.]

Scaena III.

[Iason, armiferi.]

Iason:

quicumque regum cladibus fidus doles,
concurrere, ut ipsam sceleris auctorem horridi
capiamus. huc, huc, fortis armiferi cohors,
conferte tela, vertite ex imo domum.

[Medea cum filiis super tectum domi, Iason, armiferi]

Medea:

iam iam recepi sceptrum germanum patrem,
spoliumque Colchi pecudis auratae tenent;
rediere regna, rapta virginitas redit.
o placida tandem numina, o festum diem,
o nuptialem! vade, perfectum est scelus;
vindicta nondum: perage, dum faciunt manus.
quid nunc moraris, anime? quid dubitas potens?
iam cecidit ira? paenitet facti, pudet.
quid, misera, feci? misera? paeniteat licet,
feci - voluptas magna me invitam subit,
et ecce crescit. derat hoc unum mihi,
spectator iste. nil adhuc facti reor:
quidquid sine isto fecimus sceleris perit.

Iason:

en ipsa tecti parte praecipiti imminet.
huc rapiat ignes aliquis, ut flammis cadat
suis perusta.

Medea:

congere extremum tuis
natis, Iason, funus ac tumulum strue:
coniunx socerque iusta iam functis habent,
a me sepulti; natus hic fatum tulit,
hic te vidente dabitur exitio pari.

Iason:

per numen omne perque communes fugas
torosque, quos non nostra violavit fides,
iam parce nato. si quod est crimen, meum est:
me dedo morti; noxium macta caput.

Medea:

hac qua recusas, qua doles, ferrum exigam.
i nunc, superbe, virginum thalamos pete,
relinque matres.

Iason:

unus est poenae satis.

Medea:

si posset una caede satiari haec manus,
nullam petisset. ut duos perimam, tamen
nimium est dolori numerus angustus meo.
in matre si quod pignus etiam nunc latet,
scrutabor ense viscera et ferro extraham.

Iason:

iam perage coeptum facinus, haut ultra precor,
moramque saltem supplicis dona meis.

Medea:

perfruere lento scelere, ne propera, dolor:
meus dies est; tempore accepto utimur.

Iason:

infesta, memet perime.

Medea:

misereri iubes.
bene est, peractum est. plura non habui, dolor,
quae tibi litarem. lumina huc tumida alleva,
ingrate Iason. coniugem agnoscis tuam?
sic fugere soleo. patuit in caelum via:
squamosa gemini colla serpentes iugo
summissa praebent. recipe iam natos, parens;
ego inter auras aliti curru vehar.

Iason:

per alta vade spatia sublime aethere,
testare nullos esse, qua veheris, deos.